

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG.410.002.01.2022

Pan
Wojciech Pisarski
Powiatowy Lekarz Weterynarii w Sulęciniu
ul. Lipowa 27
69-200 Sulęcín

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/088 Zwalczenie i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń w populacji dzika oraz przenikaniu i rozprzestrzenianiu się tej choroby w stadach świń.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Sulęcinie, ul. Lipowa 27, 69-200 Sulęcín (dalej: <i>PIW</i> bądź <i>Inspektorat</i>).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wojciech Pisarski – Powiatowy Lekarz Weterynarii w Sulęcinie (dalej: <i>PLW</i>), od 15 lipca 2020 r. do nadal. Wcześniej funkcję tę sprawowali Andrzej Gembka – do 13 kwietnia 2020 r. oraz Grzegorz Janicki – od 14 kwietnia do 14 lipca 2020 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Działania organów Inspekcji Weterynaryjnej, dotyczące zwalczania i przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń w populacji dzika oraz przenikaniu i rozprzestrzenianiu się tej choroby w stadach świń.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
Kontrolerzy	1. Norbert Serafin, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LZG/10/2022 z 12 stycznia 2022 r. 2. Andrzej Misa, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LZG/9/2022 z 12 stycznia 2022 r.

(akta kontroli str. 1-3)

---

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623 (dalej: *ustawa o NIK*).

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Powiatowy Lekarz Weterynarii w Sulęcinie rzetelnie prowadził dochodzenia epizootyczne, podejmując czynności mające na celu zebranie i udokumentowanie wszelkich danych dotyczących poszczególnych przypadków afrykańskiego pomoru świń oraz wysyłając każdorazowo próbki do badań laboratoryjnych w celu określenia genotypu wirusa choroby. PLW informował Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii w Zielonej Górze o stwierdzeniu kolejnych przypadków afrykańskiego pomoru świń u dzików (dalej: ASF), przy czym w części powiadomień odnotowano opóźnienia. PLW, wbrew przepisom prawa, nie zawiadamiał sąsiednich powiatowych lekarzy weterynarii oraz myśliwych i posiadaczy świń z powiatu sulęcińskiego o przypadkach stwierdzenia tego wirusa u dzików, z wyjątkiem pierwszych zakażeń mających miejsce w 2020 r.

Inspektorat efektywnie współpracował z organami administracji rządowej, jednostkami samorządu terytorialnego, innymi podmiotami i służbami w zakresie zwalczania oraz przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się ASF.

W celu zapobiegania szerzeniu się choroby prowadzono kontrole w zakresie przestrzegania zasad bioasekuracji w gospodarstwach utrzymujących świnię. Jednak w latach 2020-2021, przede wszystkim z powodu braków kadrowych, zaangażowania pracowników Inspektoratu w zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt (np. ognisk grypy ptaków, czy afrykańskiego pomoru świń), zarówno na terenie powiatu sulęcińskiego, jak i innych powiatów województwa lubuskiego, kontrolą bioasekuracji, wbrew takiemu obowiązkowi, nie objęto sześciu gospodarstw utrzymujących świnię, a także nie przeprowadzono jedenastu dodatkowych kontroli bioasekuracji, w których wcześniej stwierdzono uchybienia.

W każdym przypadku stwierdzenia uchybień w zakresie bioasekuracji, PLW wydawał decyzje administracyjne, stosownie do obowiązujących przepisów. Jednak w jedenastu decyzjach nakazujących ubój utrzymywanych świń wyznaczono odległe, dwu- lub trzymiesięczne terminy ich wykonania, uzasadniając to przede wszystkim osiągnięciem przez zwierzęta wartości rzeźnej. W ocenie Najwyższej Izby Kontroli dalsze funkcjonowanie gospodarstw niespełniających zasad bioasekuracji, w których utrzymywano świnię, powodowało wzrost ryzyka rozprzestrzeniania się wysoce zakaźnej choroby, jaką jest ASF.

Ponadto w toku kontroli stwierdzono nieprawidłowość polegającą na zaciąganiu zobowiązań w latach 2020-2021, pomimo braku zabezpieczenia odpowiednich środków w planie finansowym PIW.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu faktycznego

1. W latach 2019-2021 w powiecie sulęcińskim odnotowano łącznie 130 przypadków³ afrykańskiego pomoru świń u dzików. Pierwszy z nich (w okolicach miejscowości Grabów, DK 92 – 3,150 km) został potwierdzony sprawozdaniem z badań laboratoryjnych wydanym 24 listopada 2020 r.

W powyższym okresie w powiecie sulęcińskim za skażone afrykańskim pomorem świń (ognisko choroby) wyznaczono jedno gospodarstwo, w którym utrzymywane były

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Łącznie 170 dzików, z tego 19 dzików w 2020 r. (10 przypadków) i 151 dzików w 2021 r. (120 przypadki); w 2019 r. nie odnotowano żadnego przypadku ASF u dzików na terenie powiatu sulęcińskiego.

świnie, w wyniku czego PLW nakazał⁴ między innymi niezwłoczne zabicie świń utrzymywanych w tym gospodarstwie.

W związku ze stwierdzeniem przypadków ASF w populacji dzika na obszarze przekraczającym obszar jednego powiatu, począwszy od 15 listopada 2019 r., Wojewoda Lubuski wydał rozporządzenie w sprawie zwalczania afrykańskiego pomoru świń na terenie województwa lubuskiego (pierwotnie rozporządzenie obejmowało powiaty wschowski i nowosolski; wraz z rozwojem epizootii rozporządzeniem obejmowano kolejne powiaty, by zmianą z 12 października 2020 r. objąć również część terenu powiatu sulęcińskiego⁵), określając obszar skażony i wprowadzając na nim nakazy i zakazy, o których mowa w art. 46 ust. 3 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt⁶ (dalej jako: *uozz*) oraz w § 18 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 maja 2015 r. w sprawie zwalczania afrykańskiego pomoru świń⁷ (dalej jako: *rozporządzenie w sprawie zwalczania ASF*).

Na podstawie badania postępowań w przypadku dzików padłych oraz odstrzelonych, u których stwierdzono ASF, ustalono m.in., że PLW:

- każdorazowo przeprowadzał dochodzenie epizootyczne;
- przeprowadzał badanie zwierząt;
- pobierał i wysyłał próbki do badań laboratoryjnych (PIW PIB w Puławach lub PIW PIB w Zduńskiej Woli) zgodnie z instrukcją diagnostyczną, stosownie do § 18 ust. 4 pkt 3 rozporządzenia w sprawie zwalczania ASF;
- powiadamiał fakcie wystąpienia afrykańskiego pomoru świń u dzików leśników, myśliwych i posiadaczy świń w trzech przypadkach⁸ z 2020 r. (tj. przypadki nr 3, 9 i 10/2020 z listopada i grudnia 2020 r.);
- podejmował czynności mające na celu zebranie i udokumentowanie wszelkich danych epizootycznych dotyczących tego przypadku, tj. pozyskiwał informacje od osób, które znalazły lub upolowały dzika;
- prowadził i na bieżąco aktualizował dokumentację epizootyczną, zawierającą dane, o których stanowi § 18 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia w sprawie zwalczania ASF.

(akta kontroli str. 4-9, 29-34)

2. Stosownie do art. 42 ust. 8 *uozz*, powiatowy lekarz weterynarii natychmiast informuje wojewódzkiego lekarza weterynarii, w tym w formie elektronicznej, o podejrzeniu lub wystąpieniu choroby zakaźnej zwierząt oraz o czynnościach podjętych w celu wykrycia lub wykluczenia tej choroby.

Jak wynika z badania wszystkich 130 przypadków stwierdzenia ASF u dzików w latach objętych kontrolą, PLW każdorazowo informował – w formie elektronicznej – Lubuskiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii w Zielonej Górze (dalej jako: *LWLW*) o wystąpieniu choroby, przy czym w 55 przypadkach informacja ta została

⁴ Decyzja Powiatowego Lekarza Weterynarii w Sulęcinie Nr ZZZ.5101.62D.2021 z 7 lipca 2021 r.

⁵ Tj. część gminy Torzym położona na południe od linii wyznaczonej przez autostradę A2 w powiecie sulęcińskim.

⁶ Dz. U. z 2020 r. poz. 1421.

⁷ Dz. U. poz. 754.

⁸ Pisma adresowane bezpośrednio do nadleśnictw i kół łowieckich zlokalizowanych w powiecie sulęcińskim oraz do posiadaczy gospodarstw utrzymujących świnie za pośrednictwem Starostwa Powiatowego w Sulęcinie oraz Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji oraz gmin z terenu powiatu sulęcińskiego.

przekazana natychmiast, tj. w czasie nieprzekraczającym trzech dni od otrzymania potwierdzenia wirusa ASF w badanych próbkach⁹ (tj. w 42,3% wszystkich zgłoszeń).

(akta kontroli str. 4-9)

3. Stosownie do art. 51 ust. 5 pkt 1 lit. a uozz, powiatowy lekarz weterynarii przekazuje niezwłocznie sąsiednim powiatowym lekarzom weterynarii informacje o podejrzeniu lub stwierdzeniu wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt podlegającej obowiązkowi zwalczania.

Jak wynika z badania wszystkich 130 przypadków stwierdzenia ASF u dzików w latach objętych kontrolą, PLW informował sąsiednich lekarzy powiatowych o stwierdzeniu wystąpienia ASF u dzika, tj. choroby wymienionej w pkt. 12 załącznika nr 2 do uozz, jedynie w trzech przypadkach¹⁰, przy czym w jednym przypadku informacja taka została przekazana niezwłocznie, tj. w czasie nieprzekraczającym trzech dni od otrzymania sprawozdania z badań laboratoryjnych potwierdzających obecność wirusa ASF.

(akta kontroli str. 4-21)

Ponadto o jednym przypadku wystąpienia ASF u dzików¹¹ PLW poinformował również urzędy gmin z terenu powiatu sulęcińskiego, nadleśnictwa w Torzymiu, Cybince, Rzepinie, Świebodzinie i Krośnie Odrz., Komendę Powiatową Policji w Sulęcinie, Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Sulęcinie, Starostwo Powiatowe w Sulęcinie, Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego w Sulęcinie oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa – Biuro Powiatowe w Sulęcinie (dalej: *ARiMR*).

(akta kontroli str. 10-21, 161-163)

4. W okresie objętym kontrolą PLW nie wydawał rozporządzenia, o którym stanowi art. 45 ust. 1 uozz, tj. określającego obszar skażony, nakładającego zakazy i nakazy w związku z zagrożeniem wystąpienia lub wystąpieniem ASF u dzików na obszarze powiatu.

W związku z wystąpieniem ASF na terenie województwa lubuskiego (pierwsze przypadki odnotowano w powiatach wschowskim i nowosolskim), Wojewoda Lubuski wydał rozporządzenie z dnia 15 listopada 2019 r. w sprawie zwalczania afrykańskiego pomoru świń u dzików¹². Po stwierdzeniu ASF u dzika w powiecie sulęcińskim Wojewoda dokonał zmiany¹³ ww. rozporządzenia w dniu 20 listopada 2020 r., określając obszar skażony w gminie Słońsk, gminie Torzym i części gminy Sulęcina położonej na południe od linii wyznaczonej przez drogę nr 137 biegnącą od zachodniej granicy gminy do miejscowości Trzemeszno Lubuskie, a następnie na zachód od linii wyznaczonej przez drogę 1267F biegnącą od miejscowości Trzemeszno Lubuskie przez miejscowość Wielowieś do południowej granicy gminy w powiecie sulęcińskim.

(akta kontroli str. 56-60)

---

⁹ Na potrzeby kontroli przyjęto, że przekazanie informacji natychmiast (art. 42 ust. 8 uozz) lub niezwłocznie (art. 51 ust. 5 pkt 1 lit. a uozz) następuje wówczas, gdy od otrzymania potwierdzenia wystąpienia wirusa ASF w badanej próbce do powiadomienia innego organu o tym fakcie mijają nie więcej niż trzy doby.

¹⁰ Przypadki ASF u dzików potwierdzone sprawozdaniami z badań laboratoryjnych nr P/20/50792, P/20/57472 i P/20/58491.

¹¹ Przypadek ASF u dzików potwierdzony badaniem laboratoryjnym z 22 listopada 2020 r.

¹² Dz. Urz. Województwa Lubuskiego z 15 listopada 2019 r. poz. 2998.

¹³ Dz. Urz. Województwa Lubuskiego z 20 listopada 2020 r. poz. 2673.

5. W okresie objętym kontrolą Powiatowy Lekarz Weterynarii nie wydawał rozporządzeń na podstawie art. 45 ust. 1 uozz, w którym nakazywałby dzierżawcom lub zarządcom obwodów łowieckich odstrzał sanitarny dzików. Rozporządzenie w powyższym zakresie (obejmujące powiat sulęciński) zostało wydane przez Wojewodę Lubuskiego w dniu 20 grudnia 2019 r.¹⁴

(akta kontroli str. 61-63)

6. W okresie objętym kontrolą PLW, na podstawie § 2 ust. 3 pkt 1 i 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 maja 2015 r. w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń¹⁵, wydał 11 grudnia 2020 r. zakazy polowań na zwierzęta łowne i odłowu zwierząt łownych w poszczególnych obwodach lub częściach obwodów łowieckich znajdujących się w zarządzie nadleśnictw i kół łowieckich¹⁶ (zakaz dotyczył obszaru objętego ograniczeniami – wskazanego w cz. II załącznika do decyzji wykonawczej Komisji 2014/709/UE z dnia 9 października 2014 r.). Przedmiotowe zakazy zostały wdrożone w związku z wystąpieniem w listopadzie i grudniu 2020 r. licznych przypadków ASF u dzików celem powstrzymania wymuszonej polowaniami migracji dzików.

W oparciu o analizę sytuacji epizootycznej PLW stwierdził wygaśnięcie ww. decyzji z dniem 20 września 2021 r.

(akta kontroli str. 96-135)

Na koniec 2021 r. na terenie właściwości PLW znajdowało się łącznie dziewięć miejsc umożliwiających przechowywanie tusz dzików, w których zlokalizowanych było 18 chłodni kontenerowych. Właścicielem dwunastu chłodni był Inspektorat, a sześciu pozostałych – poszczególne nadleśnictwa oraz koła łowieckie działającymi na terenie powiatu sulęcińskiego. W powiecie sulęcińskim na koniec 2019 r. dysponowano dwoma chłodniami, natomiast na koniec 2020 r. – trzynastoma chłodniami.

Zakup chłodni kontenerowych nastąpił z zastosowaniem procedury przetargu nieograniczonego¹⁷ przewidzianego w ustawie z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych¹⁸.

(akta kontroli str. 35-39)

Z ww. podmiotami zawierano umowy użyczenia, których celem było zapewnienie przez użyczającego (PIW) warunków umożliwiających dostarczenie i przechowywanie przez koła łowieckie odstrzelonych dzików na czas prowadzenia badań laboratoryjnych w kierunku wykrycia wirusa ASF. Biorący w użyczenie zobowiązywali się m.in. do utrzymywania chłodni we właściwym stanie technicznym, utrzymywania chłodni w stanie gotowości do przyjęcia i przechowywania odstrzelonych dzików, zapewnienie stałej obsługi chłodni – zgodnie z obowiązującymi wskazaniem producenta, przyjmowanie od kół łowieckich i przechowywanie odstrzelonych dzików na czas przeprowadzenia badań laboratoryjnych w kierunku ASF oraz prowadzenia rejestru przyjętych do chłodni tusz odstrzelonych dzików zgodnie z uzgodnionym wzorem. Umowy zawierano na czas nieokreślony.

Oprócz ww. chłodni na terenie powiatu sulęcińskiego w okresie objętym kontrolą funkcjonowało dziewięć punktów skupu dziczyzny.

(akta kontroli str. 64-68)

¹⁴ Dz. Urz. Województwa Lubuskiego z 20 grudnia 2019 r. poz. 3501.

¹⁵ Dz. U. z 2018 r. poz. 290, ze zm. (uchylone z dniem 31 sierpnia 2021 r.).

¹⁶ Decyzje Nr ZZZ.5100.87-91D.2020.

¹⁷ Pn. „Dostawa chłodni kontenerowych dla Powiatowego Inspektoratu Weterynarii w Sulęcinie”.

¹⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 1129, ze zm.

Jak wynika z przechowywanej w PIW dokumentacji 10 odstrzelonych sanitarnie oraz padłych dzików w okresie od lipca do sierpnia 2021 r.:

- w każdym przypadku pobrano próbki do badań laboratoryjnych w kierunku afrykańskiego pomoru świń (w przypadku dzików odstrzelonych pobierano próby z krwi, natomiast w przypadku dzików padłych – próby z organów, tj. fragment kości długiej), zgodnie z § 18 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem ASF;
- każdy odstrzelony dzik był dostarczany wraz ze wszystkimi częściami ciała, w tym narządami wewnętrznymi, do położonego na tym samym obszarze punkcie przetrzymywania tusz;
- tusze, patrochy i narogi dzików odstrzelonych na obszarze zagrożenia, obszarze objętym ograniczeniami bądź obszarze ochronnym było w każdym przypadku znakowane specjalnym znakiem weterynaryjnym, zgodnie z § 16 ust. 1 pkt 2 oraz § 17 ust. 1 pkt 2 cyt. wyżej rozporządzenia.

(akta kontroli str. 95)

7. PLW na bieżąco weryfikował liczbę pozyskanych lub odstrzelonych dzików z liczbą tusz dzików znajdujących się w punktach przetrzymywania tusz (PPT) na terenie powiatu sulęcińskiego.

W zależności od zgłoszeń wpływających od osób prowadzących punkty przetrzymywania dziczyzny lub punkty skupu dziczyzny przeprowadzano weryfikację liczby tusz dzików po ich umieszczeniu w chłodniach, tj. po otrzymaniu od myśliwego dokumentu dochodzenia epizootycznego w zakresie danych dotyczących odstrzelonego dzika w obszarze obostrzeń, zawierającego w szczególności numer obwodu łowieckiego, numer znacznika, dane dotyczące obszaru, na którym odstrzelono dzika, datę odstrzału oraz dane osoby, która odstrzeliła dzika.

W trakcie ww. czynności ustalano między innymi:

- liczbę tusz dzików znajdujących się w chłodni,
- liczbę i oznakowanie narogów i patrochów,
- oznakowanie tusz dzików,
- zapewnienie warunków chłodniczych,
- stan mat dezynfekcyjnych,
- liczbę tusz właściwą dla pojemności chłodni,
- poprawność prowadzonej dokumentacji (np. rejestr przyjętych tusz dzików, wykonanych dezynfekcji, poprawności przekazania patrochów i narogów z poprzedniej partii itp.).

Chłodnie – po weryfikacji i uzyskaniu zgodności danych – były plombowane przez pracownika PIW w Sulęcinie.

Ponadto raz na kwartał przeprowadzano okresowe kontrole spełniania zasad bioasekuracji przez dzierżawcę/zarządcę obwodu łowieckiego w PPT (pracownik PIW w Międzyrzeczu przeprowadzał ww. kontrole wraz z łowczym koła łowieckiego).

Bieżąca konfrontacja liczby dzików zgłaszanych jako odstrzelone przez dzierżawcę/zarządcę obwodu łowieckiego do rozliczenia w PIW z rzeczywistą liczbą tusz tych zwierząt znajdujących się w miejscu przetrzymywania tusz dzików i zbadanych w kierunku ASF odbywała się w drodze konfrontacji dokumentów, tj. rachunków/faktur za realizację odstrzału z dokumentacją dochodzenia epizootycznego sporządzaną każdorazowo dla pozyskanego lub odstrzelonego dzika, sprawozdaniem z badań laboratoryjnych w kierunku ASF oraz prowadzonym

przez PLW rejestrem dzików odstrzelonych, zaplombowanych i zbadanych w kierunku ASF.

(akta kontroli str. 69-94, 157-160)

8. W okresie objętym kontrolą na zwalczanie i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się ASF w powiecie sulęcińskim wydatkowano łącznie 2 110 800,64 zł:

- ✓ w 2019 r. – 76 620,64 zł; przy czym największy udział w ww. wydatkach stanowiły koszty polowania i odstrzału sanitarnego dzików (60 699,81 zł);
- ✓ w 2020 r. – 1 260 889,77 zł; przy czym największy udział w ww. wydatkach stanowiły koszty polowania i odstrzału sanitarnego dzików (857 846,92 zł), koszty badania próbek PCR i ELISA – dziki (41 182,00 zł) oraz badanie kliniczne stad oraz kontrole bioasekuracji (54 409,22 zł), a także zakup dwunastu chłodni kontenerowych, w tym jednej używanej i jedenastu nowych (291 282,20 zł);
- ✓ w 2021 r. – 726 552,94 zł; przy czym największy udział w ww. wydatkach stanowiły koszty polowania i odstrzału sanitarnego dzików (427 198,89 zł), i koszty badania próbek PCR i ELISA – dziki (116 902,00 zł), unieszkodliwienie tusz dzików z dodatnim wynikiem badań laboratoryjnych oraz tusz przechowywanych z nimi w kontenerze chłodniczym oraz badanie kliniczne stad oraz kontrole bioasekuracji (68 059,25 zł);
- ✓ w 2021 r. na walkę z ASF w ognisku świń na terenie powiatu sulęcińskiego wydatkowano ponadto 46 737,29 zł.

(akta kontroli str. 189-201)

W poszczególnych latach plan wydatków PIW był kilkakrotnie zwiększany środkami pochodzącymi z rezerw celowych budżetu państwa, z których na walkę z ASF oraz zakup chłodni kontenerowych, wydatkowano:

- w 2019 r. – 69 911,43 zł (poz. 12 rezerwy celowej) oraz 2 246,90 zł (środki inne niż poz. 12 rezerwy celowej),
- w 2020 r. – 938 479,12 zł (poz. 12 rezerwy celowej) oraz 24 320,72 zł (środki inne niż poz. 12 rezerwy celowej),
- w 2021 r. – 759 546,68 zł (poz. 12 rezerwy celowej).

(akta kontroli str. 189-201)

9. Stosownie do art. 54 ust. 1 uozz, powiatowi lekarze weterynarii, w zakresie swojej właściwości, przygotowują i aktualizują plany gotowości zwalczania poszczególnych chorób zakaźnych zwierząt.

W Inspektoracie funkcjonował plan gotowości zwalczania afrykańskiego pomoru świń zatwierdzony przez LWLW w Zielonej Górze¹⁹. Plan gotowości zawierał elementy, o których stanowi art. 54 ust. 2 uozz. Treść *Planu* ograniczała się do zwalczania choroby u trzody chlewnej, nie przewidywano w nim wystąpienia ASF u dzików.

W odniesieniu do przydatności Planu gotowości w zwalczaniu ASF u dzika, PLW wyjaśnił między innymi, że: *Plan gotowości to dokument przedstawiający kompleksową strategię zwalczania chorób zakaźnych, procedury i instrukcje pozwalające na eliminację choroby zakaźnej w powiecie czy w województwie. Celem planu jest stworzenie jednolitych metod postępowania Inspekcji Weterynaryjnej i współpracujących służb, inspekcji i straży w przygotowaniu planu na ewentualność stanu zagrożenia i wypadku wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt. (...)*

¹⁹ Plany te w swej zasadniczej części są przygotowywane w Głównym Inspektoracie Weterynarii, gdzie opracowywany jest plan wzorcowy; autorstwa PIW są tylko nieliczne fragmenty.

W przypadku wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt zwalczanej z urzędu uruchamiane są procedury zwalczania choroby w pierwszej kolejności na szczeblu powiatowym, jak również na szczeblach wojewódzkim i centralnym. Podstawowym zadaniem jest jak najszybsze ustalenie źródła powstania zakażenia i likwidacja ogniska choroby oraz przerwanie potencjalnego łańcucha epizootycznego i wdrożenie działań zmierzających do maksymalnego transmisji czynnika zakaźnego. Wobec tego, w razie stwierdzenia ogniska choroby zakaźnej zwierząt, która podlega urzędowemu zwalczaniu tak istotne jest bardzo szybkie wyznaczenie ogniska choroby i realizacja przez podmiot działań nakazanych przez powiatowego lekarza weterynarii w drodze decyzji administracyjnych. (...)

W opinii PLW, plany gotowości są w swoim zamyśle narzędziem, które miało ułatwić pracę podczas zwalczania chorób zakaźnych. Stanowią jednak bardzo rozbudowany zbiór dokumentów, wymagający stałej, bieżącej aktualizacji. W sytuacji wystąpienia ogniska choroby takiej, jak afrykański pomór świń, dokumentacja taka powinna być przejrzysta, z wyraźnie i jednoznacznie przedstawionymi schematami postępowania, czego, niestety brakuje planowi ASF w obecnej formie. W sytuacji, gdy w szeregach Inspekcji Weterynaryjnej pracuje obecnie wiele osób, które nigdy dotąd nie miały styczności z takimi sytuacjami, weryfikacja założeń planów z wytycznymi, instrukcjami oraz źródłami prawa jest bardzo pracochłonna.

Plan gotowości w zakresie zwalczania ASF jest skoncentrowany niemalże wyłącznie na zwalczaniu tej choroby u świń, co w przypadku licznych obecnie ognisk u dzików stwarza dodatkowe problemy w jego interpretacji. (...) plan zwalczania choroby zakaźnej powinien stanowić łatwy w użytkowaniu podręcznik zawierający niezbędne do prawidłowego prowadzenia dokumentacji załączniki, a w formie obecnej ASF-plan stanowi bardziej monografię choroby. Na chwilę obecną plany gotowości są w fazie opracowywania na nowo w związku ze zmianami przepisów prawa (gotowy jest plan zwalczania grypy ptaków), co powinno zaowocować większą przejrzystością, zgodnością z aktualnymi przepisami, a tym samym sprawić, że będą bardziej przydatne w pracy w sytuacjach kryzysowych.

(akta kontroli str. 22-28, 220-225)

10. Jak wynika z programów mających na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń i poszerzenie wiedzy na temat tej choroby oraz jej zwalczanie (dalej jako: programy), które obowiązywały w 2020 i 2021 r.²⁰, w gospodarstwach, w których są utrzymywane świny, powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza, przynajmniej raz w roku, kontrolę stanu zdrowia świń wraz z wywiadem lekarsko-weterynaryjnym oraz badanie kliniczne świń z pomiarem wewnętrznej ciepłoty ciała, zgodnie z rozdziałem 4 lit. A załącznika do decyzji 2003/422/WE, oraz kontrolę przestrzegania nakazów i zakazów, o których mowa odpowiednio w § 1, § 1a i § 2 rozporządzenia w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń, oraz obowiązku, o którym mowa w § 18 ust. 2 tego rozporządzenia.

W przypadku stwierdzenia niewykonania nakazów i zakazów, o których mowa odpowiednio w § 1 ust. 1 pkt 1 i 3–6 oraz § 2 ust. 1 rozporządzenia w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń, oraz niespełnienia obowiązku, o którym mowa w § 18 ust. 2 cyt. wyżej rozporządzenia, powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza dodatkową kontrolę przestrzegania tych

---

²⁰ Programy zostały wprowadzone rozporządzeniami Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na 2020 r. (Dz. U. poz. 290, utracił moc z dniem 31 grudnia 2020 r.) oraz na 2021 r. (Dz. U. poz. 236, utracił moc z dniem 31 grudnia 2021 r.).

nakazów i zakazów, kontrolę stanu zdrowia świń wraz z wywiadem lekarsko-weterynaryjnym oraz badanie kliniczne świń z pomiarem wewnętrznej ciepłoty ciała.

Część powiatu sulęcińskiego, tj. część gminy Torzym położona na południe od linii wyznaczonej przez autostradę A2, została objęta obszarem wymienionym w części I załącznika do decyzji wykonawczej Komisji (UE) z dnia 9 października 2014 r. w styczniu 2020 r. Następnie w sierpniu 2020 r. gmina Sulęcín również została objęta ww. obszarem, natomiast część gminy Torzym – obszarem wymienionym w części II załącznika do przedmiotowej decyzji wykonawczej Komisji. Kolejne gminy bądź ich części zostawały objęte poszczególnymi obszarami w październiku (gminy Krzeszyce i Słońsk) lub grudniu (gmina Lubniewice) 2020 r. W czerwcu cały powiat sulęciński został zakwalifikowany jako obszar objęty ograniczeniami III.

W 2020 r. na obszarach wymienionych w poszczególnych częściach załącznika decyzji 2014/709/UE kontrolą przestrzegania wymogów w zakresie bioasekuracji objęto jedenaście gospodarstw utrzymujących świnię. Kontrolami w powyższym zakresie nie objęto natomiast sześciu gospodarstw.

W dziesięciu gospodarstwach w wyniku kontroli bioasekuracji stwierdzono uchybienia, lecz w żadnym przypadku nie przeprowadzono dodatkowej kontroli przestrzegania naruszonych zakazów i nakazów. W każdym przypadku stwierdzenia uchybień PLW wydał decyzję administracyjną²¹, nakazującą ich usunięcie w określonym terminie, nadając jej rygor natychmiastowej wykonalności – zgodnie z art. 48b ust. 1 pkt 1 oraz ust. 2 uozz.

W 2021 r. na obszarach wymienionych w poszczególnych częściach załącznika decyzji 2014/709/UE kontrolą przestrzegania wymogów w zakresie bioasekuracji objęto wszystkie gospodarstwa utrzymujące świnię (tj. 28 gospodarstw). W przypadku 20 gospodarstw w wyniku kontroli bioasekuracji stwierdzono uchybienia, których usunięcie stwierdzono w 19 przypadkach w wyniku przeprowadzenia dodatkowej kontroli przestrzegania zakazów i nakazów. W przypadku jednego gospodarstwa dodatkowej kontroli nie przeprowadzono. We wszystkich przypadkach stwierdzenia uchybień w zakresie bioasekuracji, PLW w 2021 r. wydawał decyzje administracyjne, zgodnie z art. 48b ust. 1 pkt 1 i 2 uozz, w tym odpowiednio dziewięć decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień oraz jedenaście decyzji nakazujących zabicie lub ubój zwierząt określonych gatunków oraz zakazujących utrzymywania w gospodarstwie zwierząt tych gatunków²².

Na podstawie analizy 20 kontroli bioasekuracji przeprowadzonych w 2021 r. w gospodarstwach utrzymujących świnię w wyniku, których Inspekcja Weterynaryjna stwierdziła uchybienia, ustalono w szczególności, że w 12 przypadkach dodatkową kontrolę, o której mowa wyżej, przeprowadzono w terminie od 90 do 181 dni – licząc od przeprowadzenia kontroli bioasekuracji.

PLW ustosunkowując się do terminów przeprowadzenia dodatkowych kontroli w zakresie bioasekuracji wyjaśnił, że: (...) *wykonywanie kontroli sprawdzających w okresie 90-181 dni wynikało przede wszystkim z obecności w gospodarstwach świń wiekowo nie kwalifikujących się do uboju. Dłuższe terminy dawały hodowcom możliwość odchowania zwierząt oraz pełnego wykonania zaleceń pokontrolnych. W przypadku krótszych terminów, zwierzęta nie przedstawiałyby wartości rzeźnej, co*

---

²¹ We wszystkich dziesięciu przypadkach stwierdzenia uchybień w zakresie bioasekuracji, PLW wydał decyzję administracyjną w terminie dziesięciu dni od przeprowadzenia kontroli.

²² W 2021 r. PLW wydawał decyzje w terminie od dnia do czterech dni od przeprowadzenia kontroli bioasekuracji, w trakcie której stwierdzono uchybienia.

w przypadku konieczności likwidacji stada przy stwierdzeniu niewykonania nakazów byłoby niekorzystne dla hodowcy.

Jednocześnie, PLW poinformował, iż w okresie od pierwszej kontroli do kontroli sprawdzającej nie było przemieszczeń zwierząt z tych stad.

(akta kontroli str. 44-55, 234-237)

Najczęściej stwierdzane przez Inspekcję Weterynaryjną uchybienia w trakcie kontroli z zakresu bioasekuracji:

- brak wyłożenia mat dezynfekcyjnych przed wejściem do gospodarstwa, w którym są utrzymywane świnie, przed wjazdami i wyjazdami do gospodarstwa,
- nieutrzymywanie mat dezynfekcyjnych w stanie zapewniającym utrzymanie skuteczności działania środka dezynfekcyjnego,
- nieprzechowywanie dokumentacji dotyczącej padłych zwierząt,
- niewdrożenie programu monitorowania i zwalczania gryzoni,
- niezabezpieczenie budynku przed kontaktem świń ze zwierzętami wolno żyjącymi i domowymi,
- karmienie świń paszą niezabezpieczoną przed dostępem zwierząt wolno żyjących,
- nieprowadzenie spisu posiadanych świń,
- brak ogrodzenia ochronnego okalającego pomieszczenia, w których utrzymywane są świnie oraz budynki, w których przechowuje się paszę i ściółkę,
- nieprowadzenie rejestru środków transportu do przewozu świń, paszy lub produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego,
- niezapewnienie w budynkach gospodarstwa możliwości mycia i odkażania rąk.

(akta kontroli str. 44-55)

11. Stosownie do art. 11 ust. 1 uozz, powiatowy lekarz weterynarii prowadził rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, o której mowa w art. 1 pkt 1 lit. a-l, n, p oraz w art. 4 ust. 3 cyt. wyżej ustawy, na obszarze jego właściwości. Przedmiotowy rejestr zawierał dane wynikające z art. 11 ust. 2 uozz oraz § 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 kwietnia 2018 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną na podstawie przepisów o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt²³. Rejestr prowadzony był w formie elektronicznej, według wzoru, który stanowi załącznik do rozporządzenia (§ 3 i 4 cyt. wyżej rozporządzenia).

Według stanu na koniec 2019, 2020 i 2021 r. rejestr obejmował odpowiednio:

- 109 gospodarstw, w których utrzymywano łącznie 3 783 świnie (w tym 18 pustostanów),
- 74 gospodarstw, w których utrzymywano łącznie 2 127 świń (w tym 29 pustostanów),
- 36 gospodarstw, w których utrzymywano łącznie 1 578 świń (w tym 9 pustostanów).

Ponadto stada świń utrzymywane na terenie powiatu sulęcińskiego ewidencjonowane były w bazie systemu *Vetlink*.

(akta kontroli str. 40-52)

12. PLW uaktualniał rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną związaną z utrzymywaniem świń w gospodarstwach po otrzymaniu informacji z ARiMR o stadach świń. Przekazywanie informacji w powyższym zakresie odbywało się na podstawie porozumienia o współpracy Agencji oraz organów Inspekcji

---

²³ Dz. U. poz. 818.

Weterynaryjnej, zawartego pomiędzy Prezesem ARiMR a Głównym Lekarzem Weterynarii²⁴.

(akta kontroli str. 136-156)

13. W latach 2019-2021 PLW, w celu zwalczania i przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń w populacji dzika na terenie powiatu sulęcińskiego, podjął współpracę z niżej wymienionymi organami, służbami i podmiotami:

- Starostwo Powiatowe w Sulęcinie – bieżąca współpraca w zakresie sytuacji epizootycznej na terenie powiatu (kontakt telefoniczny, raporty); narady w ramach zarządzania kryzysowego; udział w zwalczaniu ognisk chorób zakaźnych i zaraźliwych (w tym logistyka); pomoc w kolportażu ulotek dotyczących ASF (dalsza dystrybucja do gmin i miast);
- Wojsko Polskie – udział w przeszukaniach w związku z ASF; udział w zwalczaniu ASF (np. załadunek zwłok zwierząt po zabiciu z nakazu PLW);
- Służby leśne, tj. nadleśnictwa, koła łowieckie, Polski Związek Łowiecki – bieżąca współpraca polegająca m.in. na udziale w przeszukiwaniach odstrzałe sanitarnym oraz planowym, obsłudze chłodni tusz zwierzyny łownej, przyjmowaniu zgłoszeń padłej zwierzyny; wspólne narady oraz szkolenia (z udziałem PLW, LWLW, przedstawicieli Starostwa Powiatowego w Sulęcinie);
- Policja – zabezpieczenie ognisk chorób zakaźnych i zaraźliwych (w tym ASF); eskortowanie wywozu zwłok zwierząt, paszy, obornika z ognisk chorób; zgłaszanie podejrzeń popełnienie przestępstwa (m.in. nieprawidłowości w zakresie odstrzałów zwierzyny łownej); udział we wspólnych naradach (np. w Starostwie Powiatowym w Sulęcinie); współpraca w zakresie szkoleń myśliwych w zakresie bioasekuracji ASF;
- Straż Pożarna – współpraca w zakresie zwalczania ognisk ASF; udział we wspólnych naradach i szkoleniach; bieżący kontakt w zakresie zarządzania kryzysowego;
- Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sulęcinie – współpraca w zakresie zwalczania chorób zakaźnych i zaraźliwych (ogniska ASF); udział we wspólnych naradach i szkoleniach; bieżący kontakt w zakresie zarządzania kryzysowego;
- Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku Oddział w Głińcu – udział we wspólnych naradach i szkoleniach, w tym w zakresie ASF;
- Inspekcja Transportu Drogowego – wspólne kontrole środków transportu przewożących zwierzęta;
- zakłady utylizacyjne, podmioty zajmujące się zbieraniem ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego – bieżąca współpraca w ramach potrzeb.

Ponadto PLW przeprowadził cykl pięciu szkoleń (od 12 sierpnia do 6 października 2020 r.) w zakresie bioasekuracji i pobierania próbek krwi od dzików celem badań laboratoryjnych w kierunku ASF, które adresowane były do członków poszczególnych kół łowieckich z terenu powiatu sulęcińskiego (KŁ „Łoś” Torzym i KŁ „Jeleń” Sulęcin) oraz pracowników nadleśnictw Torzym i Sulęcin.

(akta kontroli str. 161-188)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

²⁴ Porozumienie zawarte 13 lipca 2017 r., aneksowane 22 listopada 2018 r. Aktualnie obowiązuje porozumienie zawarte 22 stycznia 2021 r.

1. Nieinformowanie albo informowanie z opóźnieniem²⁵ LWLW, sąsiednich powiatowych lekarzy weterynarii oraz myśliwych i posiadaczy świń o wystąpieniu afrykańskiego pomoru świń w populacji dzika. I tak:

a) stosownie do art. 42 ust. 8 uozz, powiatowy lekarz weterynarii natychmiast informuje wojewódzkiego lekarza weterynarii, w tym w formie elektronicznej, o podejrzeniu lub wystąpieniu choroby zakaźnej zwierząt wymienionej w pkt 1-15 załącznika nr 2 oraz o czynnościach podjętych w celu wykrycia lub wykluczenia tej choroby;

w 75 spośród 130 przypadków stwierdzenia ASF u dzików (tj. w 57,7% ogółu zgłoszeń) PLW informował LWLW o wystąpieniu afrykańskiego pomoru świń u dzików, po upływie 4 dni i więcej (od momentu otrzymania sprawozdania z badań laboratoryjnych próbek w kierunku ASF);

b) stosownie do art. 51 ust. 5 pkt 1 lit. a-b uozz, powiatowy lekarz weterynarii przekazuje niezwłocznie sąsiednim powiatowym lekarzom weterynarii informacje o podejrzeniu lub stwierdzeniu wystąpienia choroby wymienionej w pkt 1-15 załącznika nr 2, choroby odzwierzęcej lub odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego podlegających obowiązkowi monitorowania, wystąpieniu choroby zakaźnej zwierząt podlegającej notyfikacji w Unii Europejskiej;

w 127 spośród 130 przypadków stwierdzenia ASF u dzików (tj. w 97,7% ogółu przypadków) PLW nie informował o tym fakcie sąsiednich powiatowych lekarzy weterynarii, natomiast w dwóch przypadkach²⁶ informacja taka została przekazana po upływie odpowiednio 17 i 10 dni od otrzymania sprawozdania z badań laboratoryjnych;

c) zgodnie z § 18 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia w sprawie zwalczania ASF, powiatowy lekarz weterynarii w przypadku podejrzenia wystąpienia lub wystąpienia choroby u dzika powiadamia o tym fakcie myśliwych i posiadaczy świń;

w 127 spośród 130 przypadków stwierdzenia ASF u dzików (tj. w 97,7% ogółu przypadków) PLW nie powiadomił o tym fakcie myśliwych oraz posiadaczy świń;

Jak wynika z wyjaśnień PLW, przyczynami nieinformowania oraz opóźnień w informowaniu LWLW, sąsiednich powiatowych lekarzy weterynarii oraz myśliwych i posiadaczy świń było:

- odnośnie opóźnień w przekazywaniu LWLW informacji o wynikach otrzymanych próbek – wynikało to z faktu otrzymania tych wyników w ostatnim dniu roboczym tygodnia – wówczas wyniki przekazywano w formie raportów w kolejnym dniu roboczym; ponadto, takie sytuacje wynikały z zaangażowania pracowników Inspektoratu w zwalczanie ptasiej grypy na terenie powiatu sulęcińskiego na początku roku 2020, delegowania pracowników do pomocy przy zwalczaniu ASF i HPAI na terenie innych powiatów, a także braków kadrowych w Inspektoracie w roku 2020 oraz na początku roku 2021 (długie zwolnienia chorobowe pracowników, odwołanie PLW w Sulęcinie w roku 2020, przez długi okres jeden pracownik

²⁵ Na potrzeby kontroli przyjęto, że przekazanie informacji natychmiast (art. 42 ust. 8 uozz) lub niezwłocznie (art. 51 ust. 5 pkt 1 lit. a uozz) następuje wówczas, gdy od otrzymania potwierdzenia wystąpienia wirusa ASF w badanej próbce do powiadomienia innego organu o tym fakcie mijają nie więcej niż trzy doby.

²⁶ Przypadki ASF u dzików potwierdzone sprawozdaniami z badań laboratoryjnych nr P/20/57472 oraz P/20/58491.

merytoryczny pełniący obowiązki we wszystkich działach, tymczasowe powołanie PLW i zastępcy PLW w czasie zwalczania grypy ptaków);

- odnośnie przekazywania informacji o stwierdzeniu wystąpienia ASF u dzików sąsiednim powiatom – powiadomienia następowały regularnie po wystąpieniu pierwszych przypadków tej choroby na terenie powiatu sulęcińskiego; informacje te były za każdym razem przekazywane do LWLW w formie tabel ADNS oraz bieżących sprawozdań; pomimo braku informacji w postaci odrębnych pism w 127 przypadkach, każdy z przypadków był na bieżąco wpisywany do systemu Vetlink, a tym samym był on widoczny dla sąsiednich powiatowych lekarzy weterynarii, stanowiąc tym samym formę powiadomienia;
- odnośnie powiadomień myśliwych oraz hodowców – powiadomienia w formie pism miały miejsce przy pierwszych przypadkach ASF na terenie powiatu sulęcińskiego w celu sygnalizacji faktu zaistnienia choroby na terenie powiatu; jednocześnie PLW wskazał, że był i jest w stałym kontakcie z hodowcami świń oraz myśliwymi informując ich o bieżącej sytuacji epizootycznej w zakresie ASF (kontakt telefoniczny, kolportaż ulotek dla hodowców i myśliwych, szkolenia w zakresie ASF, bieżące kontrole bioasekuracji gospodarstw, wizyty myśliwych oraz hodowców w Inspektoracie).

(akta kontroli str. 4-21, 226-233)

2. Stosownie do art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych²⁷ (dalej: *ufp*), jednostki sektora finansów publicznych mogą zaciągać zobowiązania do sfinansowania w danym roku do wysokości wynikającej z planu wydatków lub kosztów jednostki, pomniejszonej o wydatki na wynagrodzenia i uposażenia, składki na ubezpieczenie społeczne i Fundusz Pracy, inne składki i opłaty obowiązkowe oraz płatności wynikające z zobowiązań zaciągniętych w latach poprzednich, z zastrzeżeniem art. 136 ust. 4 i art. 153 tej ustawy.

Mając na uwadze związane ze zwalczaniem i przeciwdziałaniem ASF kwoty i daty wynikające z umów, decyzji i innych postanowień, których wykonanie powoduje konieczność dokonania wydatków budżetowych w roku bieżącym²⁸ oraz wysokość środków o jakie na ten cel był zwiększany plan finansowy PIW w rozdz. 01022 i daty dokonania jego zmian, PLW zaciągnął w 2021 r. zobowiązanie co najmniej w wysokości 44 151,25 zł, pomimo braku zabezpieczenia środków na ten cel w planie finansowym PIW. I tak, w lutym 2021 r. zobowiązania zaciągnięte z przeznaczeniem na zwalczanie i przeciwdziałanie ASF przewyższyły plan finansowy jednostki o 44 151,25 zł (rozdz. 01022, § 4300 *Zakup usług pozostałych*).

(akta kontroli str. 202-219)

PLW wskazując przyczyny zaciągnięcia zobowiązań w wysokości przewyższającej plan wydatków wyjaśnił, że: *Sytuacja zaciągnięcia zobowiązań do czasu uzyskania rezerw celowych, pomimo braku zabezpieczenia środków w planie finansowym PIW, wynikała z konieczności zachowania ciągłości prowadzenia badań laboratoryjnych w kierunku ASF. Wynikało to z konieczności zapewnienia bezpieczeństwa epizootycznego*

²⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 305, ze zm.

²⁸ Kwoty wynikające z poszczególnych paragrafów kolumny "Zaangażowanie" sprawozdania z wykonania planu wydatków budżetu państwa Rb-28.

w powiecie w związku z sytuacją losową, jaką są działania w związku z wystąpieniem choroby zwalczanej z urzędu. Sytuacja epizootyczna związana z wystąpieniem przypadków ASF cechuje się często trudnym do przewidzenia rozwojem sytuacji, zarówno ze strony czynnika chorobotwórczego (różny przebieg choroby), jak i czynników zewnętrznych, w tym czynnika ludzkiego. Nie jest możliwym precyzyjne przewidzenie liczby przypadków, które mogą wystąpić, zakresu rozszerzenia stref objętych ograniczeniami (w zależności od miejsca wystąpienia przypadków istnieją różne uwarunkowania terenowe, gospodarstwa mogą mieć diametralnie różną wielkość, czynnik ludzki). W oparciu o analizy naukowe, nie można też zastosować schematów zwalczania sprawdzonych w innych miejscach poprzez bezpośrednią analogię, co uwidoczniła odmienność przebiegu choroby na wschodzie i zachodzie Rzeczypospolitej Polskiej. Powiatowy Lekarz Weterynarii nie mógł zaplanować środków w nadmiarze, a zaistniała sytuacja wynikała z faktów przedstawionych powyżej.

Jednocześnie PLW przywołał treść art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych²⁹, wskazując okoliczności (zdarzenie losowe) skutkujące wyłączeniem odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych w przypadku działania lub zaniechania podjętego wyłącznie w celu ograniczenia skutków zdarzenia losowego.

(akta kontroli str. 226-233)

3. Nieprzeprowadzenie w 2020 r. kontroli bioasekuracji w sześciu gospodarstwach (tj. w 35,3% gospodarstw, w których PLW był zobligowany do przeprowadzenia przynajmniej jednej kontroli bioasekuracji w roku), w których utrzymywane były świnie oraz nieprzeprowadzenie w latach 2020-2021 łącznie jedenastu dodatkowych kontroli w zakresie bioasekuracji w przypadku stwierdzenia niewykonania poszczególnych nakazów i zakazów, tj. w dziesięciu gospodarstwach w 2020 r. i w jednym gospodarstwie w 2021 r.

Obowiązek przeprowadzenia przynajmniej raz w roku kontroli bioasekuracji gospodarstw, w których utrzymywano świnie oraz przeprowadzenia dodatkowej kontroli w ww. zakresie w przypadku stwierdzenia niewykonania określonych nakazów i zakazów wynikały z programów.

PLW w powyższej sprawie wyjaśnił, że: *Przyczyną nieprzeprowadzenia kontroli bioasekuracji w sześciu wskazanych gospodarstwach utrzymujących świnie w roku 2020 były poważne braki kadrowe w PIW w tym okresie, tj. przez większą część roku brak inspektora do spraw zwalczania chorób zakaźnych i zaraźliwych lub osoby mogącej przejąć jego obowiązki oraz zaangażowanie pracowników w zwalczanie dużych ognisk ptasiej grypy na terenie powiatu, a także do pomocy przy zwalczaniu ASF oraz HPAI na terenie innych powiatów województwa lubuskiego. Po wystąpieniu ognisk HPAI w marcu 2020 r., obowiązki związane ze zwalczaniem chorób zakaźnych i zaraźliwych pełnił głównie jeden inspektor, który z uwagi na ich ogrom nie był w stanie wykonać wszystkich zadań.*

Nieprzeprowadzenie dodatkowych kontroli w latach 2020 oraz 2021 spowodowane było, podobnie jak w przypadku opisanym wyżej, poważnymi brakami kadrowymi w PIW w roku 2020 oraz na początku roku 2021.

---

²⁹ Dz. U. z 2021 r. poz. 289, ze zm.

Jednocześnie PLW wyjaśnił, iż: kontrole przeprowadzone we wrześniu 2020r. przez lekarzy weterynarii z województwa świętokrzyskiego były bardzo szczegółowe, a przekazane właścicielom gospodarstw protokoły zawierały dokładny opis stwierdzonych uchybień. Kontrolujący wyraźnie informowali podmioty o konieczności niezwłocznego ich usunięcia oraz o skutkach ewentualnego braku wykonania nakazów.

(akta kontroli str. 53-55, 226-233)

4. W wyniku analizy 20 kontroli bioasekuracji przeprowadzonych w 2021 r. w gospodarstwach utrzymujących świnie w wyniku, których Inspekcja Weterynaryjna stwierdziła uchybienia, stwierdzono, że w jedenastu przypadkach PLW wydał decyzje na podstawie art. 48b ust. 1 pkt 2 uozz, nakazując ubój utrzymywanych we wskazanych gospodarstwach świń, nadając decyzjom rygor natychmiastowej wykonalności (art. 48b ust. 1 ust. 2 uozz) oraz wyznaczając termin uboju na 2 (w pięciu przypadkach) lub 3 miesiące od dnia doręczenia decyzji (w sześciu przypadkach).

Odnosząc się do powyższego PLW wyjaśnił, że: Zawarcie w decyzjach długich terminów wykonania nakazów (...) wynikało z obecności w gospodarstwach, których dotyczyły te kontrole, świń wiekowo nie kwalifikujących się do uboju. Dłuższe terminy dawały hodowcom możliwość odchowania zwierząt oraz pełnego wykonania zaleceń pokontrolnych. W przypadku krótszych terminów, zwierzęta nie przedstawiałyby wartości rzeźnej, co w przypadku konieczności likwidacji stada przy stwierdzeniu niewykonania nakazów byłoby niekorzystne dla hodowcy. (...) w okresie od pierwszej kontroli do kontroli sprawdzającej nie było przemieszczeń zwierząt z tych stad.

W ocenie NIK, dopuszczenie do dalszego funkcjonowania gospodarstw niespełniających zasad bioasekuracji, których waga, skala lub nieusunięcie stwierdzonych wcześniej uchybień uzasadniały nałożenie nakazu uboju świń oraz zakazu dalszego ich utrzymywania, powodowało wzrost ryzyka rozprzestrzenienia się wysoce zakaźnej choroby, jaką jest ASF. Ponadto, zdaniem NIK wyznaczanie tak odległych terminów na ubój czy zabicie świń, w świetle obowiązujących przepisów prawa, tj. art. 48b ust. 1 pkt 2 i ust. 2 uozz, było niedopuszczalne.

(akta kontroli str. 53, 234-237)

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

W związku ze stwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

1. Prowadzenie kontroli w zakresie przestrzegania zasad bioasekuracji w gospodarstwach utrzymujących świnie w obszarach objętych zagrożeniem oraz dodatkowych kontroli bioasekuracji w wymiarze wynikającym z programów.
2. W celu skutecznego zapobiegania rozprzestrzenianiu się ASF zaniechanie wyznaczania w decyzjach nakazujących ubój świń odległych (kilkumiesięcznych) terminów na dokonanie uboju.
3. Niezwłoczne informowanie Lubuskiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii oraz sąsiednich powiatowych lekarzy weterynarii o wystąpieniu choroby zakaźnej zwierząt, a także powiadamianie o tym fakcie myśliwych i posiadaczy świń.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 30 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, 28 kwietnia 2022 r.

Kontroler

Andrzej Misa
Gł. specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze
p.o. Dyrektor
Andrzej Aleksandrowicz

.....
podpis